

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

25 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

SSN Władysław Pawlak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 25 maja 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej P. spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 9 grudnia 2020 r., VI ACa 920/19,

w sprawie z powództwa P. spółki akcyjnej w W.

przeciwko R. N.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka P. Spółka Akcyjna z siedzibą w W. w pozwie z 9 kwietnia 2018 r. złożonym do Sądu Okręgowego w Warszawie wniosła o zasądzenie od pozwanego R. N. - jako dłużnika rzeczowego - kwoty 98.021,44 CHF wraz z odsetkami od kwoty 85.632,50 CHF od 30 marca 2018 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

Zarządzeniem z 19 czerwca 2019 r. przewodniczący ustanowił kuratora dla pozwanego nieznanego z miejsca pobytu; odpis zaradzenia został wywieszony na tablicy ogłoszeń w budynku Sądu oraz w Urzędzie Gminy I. na okres jednego miesiąca i doręczony kuratorowi. Kurator w odpowiedzi na pozew z 17 lipca 2019 r. wniosła o oddalenie powództwa, wskazując aktualny adres pozwanego.

Na rozprawie w dniu 23 lipca 2019 r. powód dokonał modyfikacji roszczenia, cofając powództwo w zakresie kwoty 2.687,84 CHF; podtrzymał natomiast roszczenie co do kwoty 95.333,60 CHF wraz z odsetkami od 30 marca 2018 r. do dnia zapłaty. Pozwany wniosł oddalenie powództwa.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 26 września 2019 r. oddalił powództwo i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 31.515,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Wyrok ten wydał w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

W dniu 7 lutego 2008 r. Ł.K. i J.M. zawarli z powódką umowę kredytu hipotecznego [...], nr [...], w kwocie 106.240 CHF, przeznaczonego na cele mieszkaniowe. Kredytobiorcy nie wywiązali się z obowiązków określonych w umowie, w związku z czym powódka w piśmie z 4 listopada 2016 r. skierowała do nich wezwania do zapłaty. Wezwania zwrócono 14 listopada 2016 r. z adnotacją: „zwrot, nie podjęto w terminie”. W dniu 15 marca 2017 r. wydany został przeciwko Ł.K. i J.M. nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, któremu 5 kwietnia 2018 r. nadano klauzulę wykonalności. Spłata kredytu była zabezpieczona hipoteką umowną zwykłą w kwocie 106 240,00 CHF oraz hipoteką umowną kaucyjną w kwocie 29 000,00 CHF na nieruchomości gruntowej położonej w miejscowości I. przy ul. [...], objętej księgą wieczystą nr [...], prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie. Właścicielem tej nieruchomości w chwili wniesienia pozwu był pozwany R.N.

Wymagalne zadłużenie z tytułu umowy kredytu nr [...] na dzień 29 marca 2018 r. wynosiło 98.021,44 CHF. Powódka 8 lutego 2018 r. skierowała do pozwanego wezwanie do zapłaty kwoty 96.871,86 CHF, które nie zostało podjęte w terminie.

Pozwany 22 lipca 2019 r. aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza R. W., prowadzącego Kancelarię Notarialną w W., sprzedał O. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. nieruchomość obciążoną hipotekami na rzecz powódki.

Sąd Okręgowy przyjął, że skoro pozwany w toku niniejszego procesu zbył nieruchomość obciążoną hipotekami, to nie jest już dłużnikiem rzeczowym powódki i powództwo skierowane przeciwko niemu nie może być uwzględnione. Nie podzielił przy tym odmiennego zapatrywania powódki - odwołującego się do treści art. 192 pkt 3 k.p.c. - że z chwilą doręczenia pozwu zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy. Wskazał, że nabywca nieruchomości nie wszedł w miejsce zbywcy a żadna ze stron nie podejmowała w tym kierunku jakichkolwiek czynności.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego. Uściślając dokonane w sprawie ustalenia faktyczne, wskazał, że kurator nawiązała kontakt z pozwanym 15 lipca 2019 r., zaś odpowiedź na pozew złożyła 19 lipca 2019 r., informując Sąd o aktualnym adresie zamieszkania pozwanego. Na rozprawie w dniu 23 lipca 2019 r. stawili się kurator oraz pozwany a pełnomocnik powódki wręczył pozwanemu kopie pozwu bez załączników, gdyż kurator wcześniej oświadczyła, że nie doręczyła pozwanemu odpisu pozwu.

Sąd Apelacyjny uznał, że ustanowienie kuratora dla pozwanego nie było uzasadnione, skoro kurator bez żadnego trudu wskazała jego adres i nawiązała z nim kontakt. Pozew został zatem skutecznie doręczony pozwanemu dopiero na rozprawie w dniu 23 lipca 2019 r. Z odpisu aktu notarialnego Rep. [...] sporządzonego w W., przed notariuszem R.W., wynika zaś, że pozwany zbył nieruchomość dzień wcześniej, tj. 22 lipca 2019 r., dlatego art. 192 pkt 3 k.p.c. nie mógł mieć w sprawie zastosowania. Do zbycia nieruchomości doszło przed doręczeniem odpisu pozwu, co oznacza, że pozwany utracił legitymację procesową; oddalenie powództwa było więc zasadne, gdyż nie jest on już dłużnikiem rzeczowym powódki.

W skardze kasacyjnej, opartej na podstawie określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie

sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego, zarzucając naruszenie art. 147 k.p.c., art. 192 pkt 3 k.p.c. oraz art. 206 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 147 k.p.c., gdy okaże się, że żądanie ustanowienia kuratora nie było uzasadnione, sąd zarządzi doręczenie pisma w sposób właściwy i - w miarę potrzeby - znieś na wniosek strony zainteresowanej postępowanie przeprowadzone z udziałem kuratora. Z przepisu tego wynika, że przewidziane w nim czynności sąd podejmuje po stwierdzeniu, że ustanowienie kuratora nastąpiło w sposób wadliwy, tj. bez dostatecznego uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu strony nie jest znane (art. 144 § 1 k.p.c.). Stwierdzenie to powinno znaleźć wyraz w postanowieniu o uchyleniu kurateli, stanowiącym podstawę do zarządzenia doręczenia pism w sposób właściwy oraz – w razie potrzeby i zgłoszenia stosownego wniosku – zniesienia postępowania z udziałem bezzasadnie ustanowionego kuratora.

U podstaw zaskarżonego wyroku legło jednak odmienne założenie. Sąd Apelacyjny uznał, że w trakcie postępowania przed Sądem pierwszej instancji doszło – niejako w sposób dorozumiany - do zwolnienia wadliwie ustanowionego kuratora, oraz doręczenia pozwanemu w sposób właściwy odpisu pozwu. Podniesionym w skardze kasacyjnej zarzutom podważającym tę ocenę nie można odmówić słuszności.

Sąd Apelacyjny, uznając, że skutki prawne bezzasadnego ustanowienia kuratora, określone w art. 147 k.p.c., zostały usunięte, nie rozważył wszystkich - wskazanych wyżej - przesłanek usprawiedliwiających taką ocenę. Z przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku nie wynika, że Sąd pierwszej zniósł postępowanie z udziałem kuratora w jakiegokolwiek części oraz że istniały ku temu uzasadnione podstawy. Sąd Apelacyjny uznał jednak, że doręczenie pozwu kuratorowi przed dniem 22 lipca 2019 r. nie było skuteczne, zaś takim było doręczenie tego pisma procesowego dokonane przez pełnomocnika powódki na rozprawie w dniu 23 lipca 2019 r. do rąk pozwanego bez załączników. Trafnie zarzucił skarżący, że ocena ta, dokonana bez uwzględniania wszystkich przesłanek przewidzianych w art. 147 k.p.c., uzasadnia zarzut naruszenia tego przepisu. Na niej zaś Sąd Apelacyjny oparł

wniosek, że pozew nie został doręczony pozwanemu przed dokonaniem zbycia nieruchomości obciążanej hipotekami stanowiącymi źródło dochodzonych roszczeń, w związku z czym do oceny legitymacji biernej pozwanego nie ma zastosowania art. 192 pkt 3 k.p.c. Zarzut naruszenia tego przepisu również należało uznać za usprawiedliwiony. Jego celem jest ochrona strony przed skutkami czynności przeciwnika procesowego. Umożliwia on kontynuowanie procesu z udziałem zbywcy. Wprawdzie wydane w takiej sytuacji orzeczenie obejmuje dotychczasowe strony, jednak uzyskuje ono rozszerzoną prawomocność, rozciągającą się na nabywcę, umożliwiając nadanie przeciwko niemu klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2013 r., I CZ 184/12, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy, uznając zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej za usprawiedliwione, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

[as]

(M.K.)